

Na Slovensko dnes príde dvanásťty kráľ šachovej dynastie

Anatolij Karpov v Bratislave

(zajtra zohrá exhibičný zápas so slovenským veľmajstrom Sergejom Movsesianom)

Bratislava privíta dnes vzácneho šachového hosta. Je ním exmajster sveta Anatolij Karpov. V Art Hoteli William otvorí slávnosť svojho druhu iste veľmi zaujímavý zápas medzi družtvami slovenských a českých vrcholových manažérov, ktorý po jeho vlniajšej premiére sa bude odteraz každoročne hrať pod názvom Benewein Chess Match. Lahôdkou tohto podujatia bude zajtrajšia exhibičná partia Anatolija Karpova s najlepším slovenským šachistom, veľmajstrom Sergejom Movsesianom, figurujúcim v aktuálnom svetovom reitingovom rebríčku na vysokom

Prvé kroky na šachovnicu si Karpov, rodák z uralského mesta Zlatoust, osvojil od svojho otca už ako štvrťročný. Teda v tom istom veku ako slávny Capablanca a o rok až dva skôr ako Fischer či Spasskij. Na rozdiel od nich ho však nik nenašval záračný diefačom, hoci už ako jedenásťročný získal kvalifikáciu kandidáta majstra. Po presťahovaní rodičov do Tuly sa stal v pätnásťich rokoch majstrom športu, to však v tom veku hrával Spasskij už na medzinárodných turnajoch a Fischer bol dokonca veľmajstrom. Nenápadného štíhleho chlapca s drobnou postavou a pl-

chým úsmevom si šachový svet prvý raz všimol až v roku 1969, keď sa stal juniorským majstrom sveta – a keď najväčšia ruská šachová autorita Michail Botvinnik o ňom vylásil, že ho považe za budúceho svetového šampióna...

V tom čase bol už študentom ekonomie v Petrohrade a tam sa mu ako osobný tréner venoval vynikajúci šachový teoretik Semion Furman, označovaný za živú šachovú encyklopédii. Pod jeho vedením kráčal od úspechu k úspechu: roku 1970 získal titul veľmajstra, o rok užil svet víťazstvom na Alechinovom memoriáli

13. miesto. Pripromeňme si, že Anatolij Karpov je v histórii šachu dvanásťty majstrom sveta, pred ním tento titul vlastnili Steinitz, Lasker, Capablanca, Alechin, Euwe, Botvinnik, Smyslov, Tafl, Petrosian, Spasskij a Fischer. Čo meno, to pojem v šachu. Karpov za nimi v ničom nezaostáva, s ním a s jeho nástupcom Kasparovom sa spája jedinečný rekord. Tito dva veľkí rivali zohrali medzi sebou v rokoch 1984 - 1990 v piatich zápasoch dovedna 144 partií! Zoznámme sa teda aspoň v hrubých črtách s najzaujímavejšími časťami jeho nevšedného šachového životopisu.

priam nabitom šachovými hviezdami z celého sveta. V roku 1972 triumfoval na oboch turnajoch, na ktorých štartoval a v roku 1973, keď sa prebojoval medzi osmičku kandidátov na titul majstra sveta, vyhral tradičnú novinársku anketu o šachového Oscara a stal sa tak hračom roka!

Už vtedy mal Karpov jasne vykryštalizovaný svoj šachový štýl. Vyznačoval sa

VIZITKA ANATOLIJA KARPOVA

★ NARODENÝ: 23. mája 1951 v Zlatousti

★ ŠACHOVÉ TITULY: medzinárodný majster (1969), juniorský majster sveta (1969), medzinárodný veľmajster (1970), majster sveta (1975 - 1985), majster sveta FIDE (1993 - 1999)

★ ZÁPASY O TITUL MAJSTRA SVETA: 1979 (Baguio) Karpov – Korčnoj 6:5 (21 remíz), 1981 (Merano) Karpov – Korčnoj 6:2 (10 remíz), 1984/85 (Moskva): Karpov – Kasparov nedohrané za stavu 5:3 (39 remíz), 1985 (Moskva): Kasparov – Karpov 13:11, 1986 (Londýn, Leningrad): Kasparov – Karpov 12,5:11,5, 1987 (Sevilla): Kasparov – Karpov 12:12, 1990 (New York, Lyon): Kasparov – Karpov 12,5:11,5

★ ZÁPASY O MAJSTRA SVETA FIDE: 1993 (Zwolle, Arnhem, Amsterdam, Jakarta): Karpov – Timman 12,5:8,6, 1996 (Elista): Karpov – Karmsky 10,5:7,5, 1998 (Lausanne): Karpov – Anand 5:3

★ POČET PARTÍV V DATABÁZE „CHESSGAMES“: 3289 partií, hraných od 1961 do 2008. Podľa tejto štatistiky vyrhal 1137, remizoval 1402 a prehral 292 partií (bez zarátania 458 exhibičných partií)

★ NAJVÝŠÍ REJTING: 2780

★ AKTUÁLNY REJTING: 2651 (69. miesto vo svetovom rebríčku)

★ ZÁĽUBY: šachová filatelia

Karpovova „nesmrteľná“ partia

Ešte v časoch romantického šachu, plného efektných obetných kombinácií, uchvátila milovníkov kráľovskej hry partia z roku 1851 v Londýne medzi vtedajšími koryfejmi Andersenom a Kieseritzkým tak, že ju označili za „nesmrteľnú“ a s týmto názvom vošla do šachových dejín. Stalo sa však zvykom ovenčiť prívlastkom „nesmrteľná“ aj najkrajšiu partiu toho-ktorého šachového velikána.

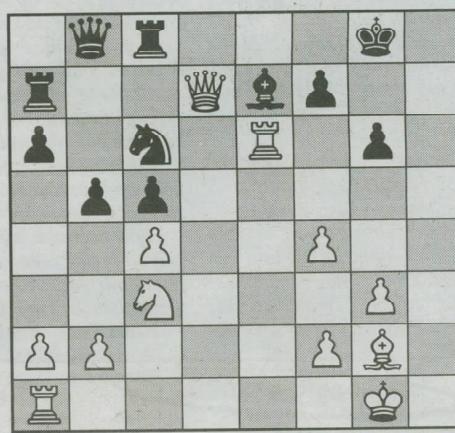
Z Karpovovu „nesmrteľnú“ je považovaná partia s bulharským veľmajstrom Veselinom Topalovom z veľmajstrovského turnaja v roku 1994. Je tým súčasne vyzdvihnutý aj najväčší turnajový triumf Anatolija Karpova. Bol to prvý turnaj kategórie XVIII s vtedy rekordným reitingovým priemerom 2685. Karpov ho vyhral s 2,5-bodovým náskokom pred Kasparovom a Širovom, keď z trinástich partií deväť vyhral a štyri remizoval! Nie je to partia v typickom „karpovovskom“ pozíčnom štýle, je okorenéná efektnými dvomi obeťami veže.

★ KARPOV – TOPALOV (Linares, 1. 6. 1994): 1. d4 Jf6

2. c4 c5 3. Jf3 cxd4 4. Jxd4 e6 5. g3 Jc6 6. Sg2 Sc5 7. Jb3 Se7 8. Jc3 0-0 9. 0-0 d6 10. Sf4 Jh5 11. e3 Jxf4 12. exf4 Sd7 13. Dd2 Db8 14. Vfe1 g6 15. h4 a6 16. h5 b5 17. hxg6 hxg6 18. Jc5 dxc5 19. Dxd7 Vc8 20. Vxe6! (Je zaujímavé, že počítačový program ratal iba s ľahom 0. Sxc6 a považoval postavenie po 20. – Va7 21. Dd7 Vc6 22. cxb5 axb5 za vyrovnané.) 20. – Va7

(Pozri diagram!)

21. Vxg6+!! fxe6 22. De6+ Kg7 23. Sxc6 Vd8 24. cxb5 Sf6 25. Je4 Sd4 26. bxa6 Db6 27. Vd1! (Pripravuje ešte jednu obet veže, po ktorej bude čierny kráľ bezbranný.) 27. – Dxa6 28. Vxd4! Vxd4 29. Df6+ Kg8 30. Dxg6+ Kf8 31. De8+ (Karpov sa nezaprie, týmto ľahom prechádza do vyhranej koncovky. Mohol však hrať aj štýlovejšie na útok: 31. Dh6+ Kg8 32. Jf6+ Kf7 33. Jh5 Vd1+ 34. Kh2 Dd3 35. Dg7+ Ke6 36. Df6 mat!) 31. Kg7 32. De5+ Kg8 33. Jf6+ Kf7 34. Se8+ Kf8 35. Dxc5+ Dd6 36. Dxa7 Dxf6 37. Sh5 Vd2 38. b3 Vb2 39. Kg1 1:0

Na Slovensko dnes príde dvanásťty kráľ šachovej dynastie

★ Karpov s Kasparovom (vpravo), s ktorým zohral v rokoch 1984 - 1990 v piatich zápasoch dovedna 144 partií!

FOTO TASR/AP

klasickou jednoduchosťou, presnosťou v prepočte kombinácií a technickej virtuozitou, tak nápadne podobnou pozičnému štýlu Capablancu či Fischera. A podľa prognóz expertov mal len Karpov šance zosadiť z trónu „nehrajúceho šampióna“ Bobbyho Fischera, ktorý po zisku titulu v roku 1972 neodohral ani jednu partiu. Karpov už svoj prvý start v súťaži kandidátov absolvoval úspešne, zdolal postupne Polugajevského, Spasského a vo finále po tuhom boji i Korčného a stal sa tak vyzývateľom majstra sveta. Sám Karpov ešte pred vstupom do súťaže kandidátov jemu vlastnou triezvostou vyhlásil: „Toto ešte nie je môj čas. Považujem túto súťaž za prípravu na stretnutie s Fischerom – v roku 1978...“

K zmene na šachovom tróne došlo však už v roku 1975 a to bez boja. Fischer si totiž kládol postupne čoraz nesplniteľnejšie podmienky, požadoval zmeniť pravidlá zápasu a keďže mu ich FIDE nesplnila, na zápas s Karpovom nenastúpil.

Pre Karpova nemohlo byť slastou, že mu titul majstra sveta padol bez boja do lona. Musel teda výsledkami dokazovať, že mu je naozaj dôstojný nosiť šachovú korunu. Urobil tak imponujúcim spôsobom, kedy

v rokoch 1975 - 1978 vyhral deväť silných medzinárodných turnajov.

K prvej obhajobe titulu vo filipínskom Baguui nastupoval proti Viktorovi Korčnému ako favorit, osobná nevraživosť, panujúca medzi nimi, však utvorila nervovo dosť napäť atmosféru, a tak zápas mal dramatický priebeh. Hral sa na šesť víťazných partií, trval 93 dní a skončil sa tesným víťazstvom 6:5 pri 21 remízach. Karpov viedol po 27. partii už 5:2, Korčnoj však v priebehu štyroch partií vyrovnal na 5:5, hned potom však majster sveta precíznou pozíciou hrou zaznamenal rozhodujúci šiesty bod. O tri roky, v nasledujúcom zápasе o titul majstra sveta, mal Karpov v Merane za súpera opäť Korčného, tentoraz to však bol „krátky proces“: už po prvých štyroch partiách viedol šampión 3:0 a nakoniec vyhral 6:2 pri desiatich remízach.

Až v ďalšom cykle sa začala dramatická séria zápasov medzi Karpovom a Kasparovom trvajúca plných šesť rokov. Prvý zápas na prelome rokov 1984/85 sa hral ešte na šesť víťazných partií a odhadol rizikosť tohto systému, lebo pri vyravnávaných súperoch môže trvať neúnosne dlho, kým jeden z nich dokáže vyhrať šesť partií. Varovným príkladom bol le-

gendárny zápas Capablanca – Alechin v roku 1929, trvajúci 34 partií. Najprv sa zdalo, že nič podobné nehrozí, Karpov viedol totiž po 27. partii už 5:0 a na obhajenie titulu potreboval vyhrať už len jednu partiu. Kasparov zaznamenal prvé víťazstvo až v 32. partii, potom po sérii štrnástich remíz dvomi výhrami znížil stav na 3:5 a zdalo sa, že finiš môže byť veľmi napínavý. To však zápas trval už 158 dní, a tak prezident Medzinárodnej šachovej federácie Florencio Campomanes jednostranným rozhodnutím zápas ukončil. Urobil tak napriek nesúhlasu oboch súperov.

Novy zápas, už na 24 partií, sa hral už v tom istom roku znova v Moskve a priniesol výmenu na šachovom tróne: vďaka víťazstvu 13:11 vystriedal na ňom vtedy ešte len 34-ročného Karpova o dvanásť rokov mladší Kasparov. O rok zasadli obaja veľkí rivali a osobní nepriatelia znova za šachovnicu, lebo Karpov mal po strate titulu právo na odvetu. Aj tento zápas, ktorého prvú polovicu hrali v Londýne a druhú v Leningrade, vyhral Kasparov, ale už tesnejšie 12,5:11,5. Kedže Karpov si potom znova vybojoval pozíciu vyzývateľa, v roku 1987 si obaja opäť zmerali sily, tentoraz v Seville. V tomto zápase mal Karpov víťazstvo na dosah ruky,

pred poslednou partiou viedol o bod, Kasparov však poslednú partiu vyhral a nerohodný výsledok 12:12 mu stačil na obhajenie titulu. O tri roky sa stretli ešte posledný raz, Kasparov duel vyhral tesne 12,5:11,5. Výsledky dokazujú, že išlo o vzácne vyrovnaných súperov.

Karpov sa stal znova svetovým šampiónom, keď došlo v šachu k dlhé roky trvajúcemu „dvojvládiu“. Svojho majstra sveta mala Asociácia profesionálnych šachistov v osobe Kasparova a osobitného FIDE. Tým sa stal Karpov, keď v roku 1993 zdolal Holandána Timmana, titul potom obhájil ešte v dvoch zápasoch, v roku 1996 proti Američanovi Kamskému a v roku 1998 proti terajšiemu majstrovovi sveta, Indovi Anandovi. Ten posledný zápas rozholil za stavu 3:3 dodatočné dve partie v „rapidšachu“, obe vyhral Karpov, hoci práve Anand je považovaný za špecialistu na hru zrýchleným tempom.

V posledných rokoch Karpov vystupuje na turnajoch čoraz menej, v tomto roku štartoval iba na dvoch, z toho jeden bol v bleskovom šachu. Rád si však zahrá exhibičné partie, a tak sa zajtra máme na čo tešiť.

JÚLIUS KOZMA